

Beslutningsforslag nr. B 63. Fremsat den 25. november 2003 af Kristian Thulesen Dahl (DF), Colette L. Brix (DF), Bent Bøgsted (DF), Jørn Dohrmann (DF), Pia Kjærsgaard (DF), Peter Skaarup (DF) og Karina Sørensen (DF)

Forslag til folketingsbeslutning

om en overgangsordning for Danmark ved EU's udvidelse mod øst

Folketinget pålægger regeringen at meddele EU, at Danmark forlanger en overgangsordning, der ved den forestående udvidelse af EU sikrer,

at arbejdstagere fra de nye medlemslande først kan opnå arbejdstilladelse i Danmark 7 år efter det pågældende lands optagelse i EU.

Bemærkninger til forslaget

1. Tidligere fremsættelse

Beslutningsforslaget er en genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 56, folketingsåret 2002-03 (se Folketingsstidende 2002-03, forhandlingerne side 7415 og 10526, tillæg A side 2702 og 2713 og tillæg B side 1801). Forslagets titel er identisk med det tidligere forslags, men i forslagens tekst og i bemærkningerne til forslaget er der indarbejdet ændringer og væsentlige opdateringer.

2. Formålet med beslutningsforslaget

Formålet med beslutningsforslaget er at sikre, at Danmark forlanger en syvårig overgangsordning i forbindelse med udvidelsen af EU med ti nye medlemslande. Overgangsordningen skal bestå i, at arbejdstagere fra de nye medlemslande først 7 år efter udvidelsen kan opnå arbejdstilladelse i Danmark. Tyskland og Østrig har varslet at ville gøre brug af en sådan syvårig overgangsordning, og forslagsstillerne finder det af afgørende betydning, at også Danmark sikrer sig en sådan overgangsordning.

Vedtagelse af forslaget vil beskytte det danske arbejdsmarked mod de negative virkninger af tilstrømning af østeuropæisk arbejdskraft. Uden en overgangsordning vil østeuropæiske arbejdstagere fra udvidelsens første dag lovligt kunne tage ansættelse her i landet.

Overgangsordningen er nødvendig af flere grunde: for det første for at undgå, at et større antal virksomheder uden overenskomst med fagbevægelsen ansætter arbejdskraft til lønninger, der ligger under de lønninger, arbejdsmarkedets parter har aftalt; for det andet for at beskytte de sociale ordninger, der er bærende i den danske velfærdsmodel, mod at blive undermineret som følge af tilstrømning af fremmed arbejdskraft. Risikoen er, at østeuropæiske arbejdstagere og deres pårørende efter kortere tids ophold i landet kan opnå samme ret til sociale ydelser som andre borgere i landet. Det vil kunne føre til en så markant stigning i det offentlige udgifter til overførselsindkomster, at selve det danske velfærdssystem vil komme i fare.

Siden forslaget om en overgangsordning for Danmark første gang blev fremsat i Folketinget, har flere af de andre EU-lande meldt ud, at de påtænker at indføre overgangsordninger for at beskytte deres arbejdsmarkeder, sociale ydelser osv. I afsnit 5 bliver de andre EU-landes overvejelser gennemgået nærmere. Et stort flertal i Folketinget nedstemte i juni 2003 Dansk Folkepartis forslag til folketingsbeslutning om overgangsordning for Danmark ved EU's udvidelse mod øst (B 56, folketingsåret 2002-03).

I dag, hvor indlemmelsen af de nye medlemslande er rykket tættere på, er der imidlertid i befolkningen og i fagbevægelsen en voksende forståelse for, hvor afgørende det er for Danmark at beskytte vore sociale ordninger m.v., og forslagsstillerne opfordrer derfor indtrængende Folketingets andre partier til denne gang at lægge partipolitikken på hylden og samles om et forslag, der vil være til betydelig gavn for den danske befolkning, de danske lønmodtagere og den offentlige økonomi.

Formålet med dette forslag er ikke at forhindre, at mennesker fra de nye medlemslande kan påtage sig et arbejde i Danmark. Formålet er – som beskrevet ovenfor – at sikre, at der ikke sker unødvendige forstyrrelser af det danske arbejdsmarked, samt at sikre, at de danske velfærdsydelser ikke sættes under et unødvendigt pres som følge af en stigende ledighed.

Der er grund til at være opmærksom på, at EU's nuværende medlemslande har mulighed for at forlange en toårig overgangsordning, der kan fungere som en afventningsperiode. Foreløbig har Belgien tilkendegivet, at man påtænker at ville benytte sig af denne mulighed. En sådan toårig periode kan bruges til nøje at overvåge, hvordan arbejdskraftvandringene fra de nye medlemslande udvikler sig. Hvis det viser sig, at der ikke sker forstyrrende arbejdskraftvandring til de af de nærmeste nabolande, som ikke indfører overgangsordninger, kan man efter de to år vælge at lade reglerne¹⁾ om fri bevægelighed gælde for arbejdstagere fra de lande, der optages i EU pr. 1. maj 2004. En sådan ordning ville være en langt bedre løsning for Danmark end slet ingen overgangsordning, og Dansk

Folkeparti opfordrer Folketingets partier til under udvalgsarbejdet at overveje og drøfte, om der i det mindste kan samles et flertal for en sådan afventningsperiode.

3. Baggrunden for forslaget

I efteråret 2002 førtes der under det danske formandskab forhandlinger med en række ansøgerlande om disses optagelse som medlemmer af EU. De nuværende medlemslande er som bekendt Østrig, Belgien, Danmark, Tyskland, Grækenland, Finland, Frankrig, Irland, Italien, Luxembourg, Holland, Portugal, Spanien, Sverige og UK.

Topmødet resulterede i, at følgende ansøgerlande opnår optagelse i EU fra den 1. maj 2004: Cypren, Tjekkiet, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Malta, Polen, Slovakiet og Slovenien. Den 4. juni 2003 vedtog Folketinget forslag til lov om optagelse af disse ti lande i EU. Muligvis vil der fra et senere tidspunkt, eventuelt fra 2007, kunne ske optagelse af Bulgarien og Rumænien som medlemslande. Yderligere ønsker Tyrkiet at opnå en aftale om en fremtidig dato for påbegyndelse af forhandlinger om Tyrkiets optagelse.

Det er et grundprincip for ideen om det indre marked i EU, at arbejdskraften skal kunne bevæge sig frit mellem landene. Den frie bevægelighed er en vigtig faktor i forbindelse med udvidelsen, og det er for de nuværende medlemmer af EU derfor meget nødvendigt at være agtpågivende over for, hvilken betydning udvidelsen vil kunne få for arbejdsmarkedet, for sociale velfærdsordninger m.v.

Siden fremsættelsen af forslag til folketingsbeslutning om overgangsordning for Danmark ved EU's udvidelse mod øst (B 56, folketingsåret 2002-03) har en række forhold ændret sig. Et flertal i Folketinget har afvist at indføre overgangsordninger for Danmark ved Østudvidelsen. I stedet har regeringen sammen med en række af Folketingets partier påbegyndt drøftelser om, hvad der kan gøres for at undgå, at personer fra de nye medlemslande rejser til Danmark for at misbruge de generøse danske velfærdsordninger.

Tiltrædelsestraktaten giver de nuværende EU-lande mulighed for at indføre overgangsordninger i op til 7 år efter udvidelsen. Disse ordninger er beskrevet nedenfor i afsnit 4. Herefter er der i afsnit 5 en kort beskrivelse af, hvilke overgangsordninger de andre EU-lande vil indføre eller påtænker at indføre, og i afsnit 6 et referat af den svenske rapport »EU:s utvidning och arbetskraftens rörlighet«. ²⁾ Endvidere er i afsnit 7 rapporten fra den tværministerielle arbejdsgruppe og i afsnit 8 de danske drøftelser om indførelse af diverse sikkerhedsforanstaltninger refereret.

4. Traktatens bestemmelser om overgangsordninger

Tiltrædelsestraktatens bestemmelser om overgangsordninger for arbejdskraftens frie bevægelighed findes formelt i tiltrædelsestraktatens artikel 24, som lyder: »De foranstaltninger, der opregnes i bilag V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII og XIV til denne akt, gælder for de nye medlemsstater på betingelserne i de nævnte bilag.« Artikel 2-14 i bilag V-XIV omhandler overgangsbestemmelser for arbejdskraftens frie bevægelighed.

Nedenstående er uddrag af bilag V til tiltrædelsestraktaten og omhandler Den Tjekkiske Republik. Lignende bestemmelser er i de øvrige bilag anført for de andre lande, der opnår EU-medlemskab den 1. maj 2004.

Art. 2: »Som en undtagelse fra 1-6 i forordning (EØF) nr. 1612/68 anvender de nuværende medlemsstater indtil udløbet af en periode på to år efter tiltrædelsesdatoen nationale foranstaltninger eller foranstaltninger i henhold til bilaterale aftaler til at regulere tjekiske statsborgeres adgang til deres arbejdsmarked. De nuværende medlemsstater kan fortsætte med at anvende sådanne foranstaltninger indtil udløbet af en periode på fem år efter tiltrædelsesdatoen. (...)«

Art. 3: »Rådet gennemfører inden udløbet af en periode på to år efter tiltrædelsesdatoen en undersøgelse af, hvordan overgangsbestemmelserne i punkt 2 fungerer, på grundlag af en rapport fra Kommissionen. Ved afslutningen af undersøgelsen og senest ved udløbet af en periode på to år efter tiltrædelsesdatoen underretter de nuværende medlemsstater Kommissionen om, hvorvidt de agter at fortsætte med at anvende nationale foranstaltninger eller foranstaltninger i henhold til bilaterale aftaler, eller hvorvidt de agter fremover at anvende artikel 1-6 i forordning (EØF) nr. 1612/68. Hvis der ikke gives meddelelse herom, vil artikel 1-6 i forordning (EØF) nr. 1612/68 finde anvendelse.«

Art. 5: »En medlemsstat, der opretholder nationale foranstaltninger eller foranstaltninger i henhold til bilaterale aftaler ved udgangen af den femårige periode i punkt 2, kan, hvis der forekommer eller er risiko for alvorlige forstyrrelser på arbejdsmarkedet, og efter at Kommissionen er blevet underrettet herom, fortsætte med at anvende disse foranstaltninger indtil udløbet af en periode på syv år efter tiltrædelsesdatoen. Hvis der ikke gives meddelelse herom, vil artikel 1-6 i forordning (EØF) nr. 1612/68 finde anvendelse.«

Art. 6: »I perioden på syv år efter tiltrædelsesdatoen skal de medlemsstater, hvor artikel 1-6 i forordning (EØF) nr. 1612/68 i medfør af punkt 3, 4 eller 5 finder anvendelse på tjekiske statsborgere, og som med

henblik på overvågning udsteder arbejdstilladelser til tjekkiske statsborgere i denne periode, gøre det automatisk.«

Art. 7: »De medlemsstater, hvor artikel 1-6 i forordning (EØF) nr. 1612/68 i medfør af punkt 3, 4 eller 5 finder anvendelse på tjekkiske statsborgere, kan anvende nedennævnte procedurer indtil udløbet af perioden på syv år efter tiltrædelsesdatoen. Hvis en medlemsstat som nævnt i første afsnit udsættes for eller forventer forstyrrelser på arbejdsmarkedet, som vil kunne udgøre en alvorlig risiko for levestandarden eller beskæftigelsen i en bestemt region eller i et bestemt erhverv, underretter den pågældende medlemsstat Kommissionen og de øvrige medlemsstater herom og forelægger dem alle relevante oplysninger. Medlemsstaten kan på baggrund af sådanne oplysninger anmode Kommissionen om at beslutte, at anvendelsen af artikel 1-6 i forordning (EØF) nr. 1612/68 helt eller delvis suspenderes med henblik på at genoprette en normal tilstand i den pågældende region eller i det pågældende erhverv. Kommissionen træffer afgørelse om suspensionen og dennes varighed og omfang senest to uger efter modtagelsen af en sådan anmodning og underretter Rådet om afgørelsen. Enhver medlemsstat kan senest to uger efter Kommissionens afgørelse anmode Rådet om at annullere eller ændre afgørelsen. Rådet træffer afgørelse om en sådan anmodning med kvalificeret flertal i løbet af højst to uger.

En medlemsstat som nævnt i første afsnit kan i hastende og ekstraordinære tilfælde suspendere anvendelsen af artikel 1-6 i forordning (EØF) nr. 1612/68, idet den efterfølgende giver Kommissionen en begrundet underretning herom.«

5. EU-landenes overvejelser

Foreløbig har Tyskland og Østrig meldt klart ud, at de vil gøre brug af syvårige overgangsordninger. På den anden side har Danmark, Holland, Sverige og Irland erklæret, at de vil åbne deres arbejdsmarkeder for arbejdstagere fra de nye medlemslande fra den 1. maj 2004. Herimellem ligger flere lande, der har en række forbehold mod at åbne døren på fuldt gab for de nye medlemmer, og endelig er der en række lande, der endnu ikke har taget stilling til problemet.

Belgien påtænker at gøre brug af muligheden for at indføre den korte overgangsperiode på 2 år. Herefter er det meningen, at man vil tillade at lade arbejdstagere fra de nye medlemslande påtage sig arbejde på lige fod med arbejdstagere fra den resterende del af EU. Hvis det viser sig, at Østudvidelsen medfører en stærkt stigende tilgang af vandrende arbejdstagere, vil

Belgien ikke afvise, at man vil fastholde sikkerhedsmekanismerne, som regelsættet giver mulighed for.

Spanien har ligeledes tilkendegivet at ville indføre en toårig overgangsordning, der kan tænkes forlænget i op til 7 år, hvis det skulle vise sig nødvendigt. På den anden side afvises det ikke, at der kan indføres en mere lempelig ordning.

Grækenland har stillet uhindret adgang for arbejdstagere fra nogle af de nye medlemslande i udsigt, men har f.eks. afvist Ungarns ønske om et sådan løfte. Der foreligger ikke nogen officiel erklæring fra Grækenland om, hvorvidt man vil indføre overgangsordninger.

Portugal har tilkendegivet, at man først vil tage stilling til, hvad man vil gøre, når det står helt klart, »hvilken stilling de geografisk set nærmeste EU-lande (Frankrig, Italien og Spanien) indtager.«³⁾

6. Den svenske rapport

Sverige er som nævnt et af de lande, der ligesom Danmark ikke vil benytte overgangsordninger. Alligevel har der lydt visse reservationer herfra. Den 15. januar 2003 blev en svensk rapport, der analyserer Østudvidelsen og de vandrende arbejdstagere, offentliggjort. Den svenske rapport blev udarbejdet af en ekspertgruppe nedsat af den svenske regering. Den anbefalede, at borgere fra de nye lande ikke umiddelbart skal have adgang til det svenske arbejdsmarked, men at der skal gælde særlige overgangsordninger. Rapporten peger på, at »useriøse erhvervsdrivende« kan udbyde fiktive job mod betaling – job, som giver adgang til velfærdssystemet og sundhedssystemet på samme måde, »som man i de forløbne år har solgt grupperejser ind i det svenske asylsystem«, skriver rapporten. 10 timers arbejde kan give 5 års velfærd til jobsøgeren og hele hans familie, inkl. egne og ægtefællens forældre, hvis der ikke er en overgangsordning. Rapporten anbefaler følgende:

- Arbejds- og opholdstilladelse skal kunne gives for 1 år, hvis ansættelsen ikke er tidsbegrænset. Hvis ansættelsen er tidsbegrænset, skal tilladelsen kunne gives for den tid, ansættelsen varer. Der forlænges automatisk, hvis arbejdsgiveren er momsregistreret. Efter 5 år skal EU-reglerne gælde fuldt ud. Hvis en virksomhed er nystartet og man ikke kan bedømme dens seriøsitet, skal tilladelsen gives for endnu kortere tid, f.eks. 6 måneder.
- Der foreslås kontrol af arbejdstilbuddene. Det skal sikre mod useriøse virksomheder og misbrug. Det foreslås, at RSV Riksskatteverket (Told og Skat) bistår immigrationsmyndighederne med at bedømme, om det er en seriøs stilling. Man skal undersø-

ge, hvor længe virksomheden har eksisteret, om det er et selskab eller et personligt firma, hvor meget skat der betales og hvor store arbejdsgiverafgifter, om der er gæld til det offentlige, etc. Ud fra de oplysninger, der samles fra forskellige myndigheder, skal immigrationsmyndigheden inden 14 dage vurdere, om stillingsopslaget er seriøst.

- Det foreslås, at man holder op med at uddele CPR-numre til EU-borgere, der søger, men ikke har fået opholdstilladelse. Hidtil har man af servicegrunde uddelt CPR-numre, men da optagelse i folkeregistret »åbner dørene til mange bidragssystemer« (i den sociale sektor og sundhedssektoren), er det »uhensigtsmæssigt«. I stedet bør man tildele immigrationsmyndighederne ressourcer til, at de hurtigt kan behandle ansøgningerne.

Som det ses, er der blandt adskillige af de nuværende EU-lande ret stor usikkerhed med hensyn til, hvad udvidelsen vil betyde for stabiliteten på arbejdsmarkedet. Flere EU-lande har således ikke meldt ud, hvad de påtænker at gøre. Andre lande har valgt en mellemting og vil indføre toårige overgangsordninger, som måske bliver forlænget. To lande, Tyskland og Østrig, har aldrig tøvet – de meldte meget tidligt ud, at de ville indføre overgangsordninger. Portugal vil vente og se, hvad dets naboer gør. Selv i de lande, der meget tidligt meldte, at de vil indføre fri bevægelighed fra den 1. maj 2004, bl.a. Sverige, er der en voksende betænkelighed og bekymring for, at man måske har truffet en forhastet og forkert beslutning.

7. Den danske rapport

I den offentlige debat om Østudvidelsen er der fra flere sider advaret om, at princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed kan komme til at udgøre et alvorligt problem for bl.a. det danske arbejdsmarked.

Regeringen erkendte i 2002, at Østudvidelsen kunne føre til et pres mod de danske velfærdsydelser, når Østudvidelsen blev en kendsgerning. Regeringen nedsatte derfor en særlig tværministeriel arbejdsgruppe, hvis formål det var at belyse mulighederne for utilsigtet brug af sociale ydelser som følge af EU's udvidelse. Arbejdsgruppen afsluttede sit arbejde og offentliggjorde rapporten »Danske sociale ydelser set i lyset af udvidelsen af EU« den 11. april 2003.⁴⁾

I rapporten forstås utilsigtet brug af sociale ydelser således, at »EU-borgere i stedet for at opnå beskæftigelse gør brug af sociale ydelser og systemer i et omfang og af en varighed, der går imod det overordnede formål med migration til Danmark: at vandrende arbejdstagere via deres aktive deltagelse på arbejdsmar-

kedet er selvforsørgende og bidrager positivt til udviklingen og væksten i Danmark«.

Den tværministerielle arbejdsgruppe har vurderet, at der er tre områder, som er specielt sårbare over for utilsigtet brug af sociale ydelser. Disse er:

1. Kontanthjælpsområdet. Arbejdstagerbegrebet er meget bredt efter EF-Domstolens praksis, og status som arbejdstager giver ret til kontanthjælp til personer, der ikke fuldt ud kan forsørge sig selv.
2. Børnepasningsorlovsydelsen kan tages med ud af landet.
3. Dagpenge ved sygdom, fødsel og adoption. Der opnås hurtigt (efter et kort arbejdsforhold) ret til ydelserne, og de kan tages med ud af landet.

Rapporten tager ikke stilling til »overenskomstdækning, samt løn og arbejdsvilkår i henhold til overenskomster og lovgivningen«.

8. Danske drøftelser om igangsættelse af sikkerhedsmekanismer

På baggrund af den rapport, som den tværministerielle arbejdsgruppe afleverede i foråret 2003, og som er refereret ovenfor, har beskæftigelsesministeren indkaldt Folketingets partier til drøftelser om, hvordan det sikres, at de danske velfærdsordninger ikke misbruges af diverse lykkeriddere fra de nye medlemslande. Disse forhandlinger foregår på indeværende tidspunkt, og et endeligt resultat kendes endnu ikke, men det står klart, at det påtænkes at iværksætte en række såkaldte »sikkerhedsmekanismer«, der skal forhindre misbrug af de danske velfærdsordninger. LO er ligeledes kommet med en række forslag til, hvorledes man mener at regeringen kan bevare en vis kontrol med arbejdskraftvandringerne fra de nye medlemslande.

I en kronik i Jyllands-Posten den 25. august 2003 skriver LO's formand, Hans Jensen, at LO støtter, at arbejdskraften kan bevæge sig frit inden for EU. Han skriver, at de danske overenskomster og den høje organisationsgrad på det danske arbejdsmarked forhindrer, at arbejdsgivere kan tænkes at udnytte muligheden for at ansætte arbejdstagere fra de nye medlemslande til lønninger, der ligger under »sædvanlige danske standarder«. Ikke desto mindre peger han på risikoen for, at der kan komme en »vis tilstrømning af løntrykkere fra de nye medlemslande«. I Ugebrevet A4, ligeledes af den 25. august 2003, beskrives LO's anbefalinger til regeringen således:

- De nye EU-borgere må kun arbejde i Danmark, hvis deres ansættelsesvilkår svarer til den gældende overenskomst på deres arbejdsområde.
- De regionale arbejdsmarkedsråd og de faglige organisationer skal sikres adgang til at se de ansættel-

- seskontrakter, som de nye EU-borgere arbejder på i Danmark.
- Arbejds- og opholdstilladelser kan eventuelt gælde i en kortere periode end de 5 år, som de gælder for EU-borgere i dag.
 - Der skal gøres noget for at forhindre omgåelse af overenskomster ved ansættelse af »selvstændige arbejdsgivere« – de såkaldte arme og ben-virksomheder.
 - Der skal foretages en overvågning, som holder et skarpt øje med ændringer i ledigheden, beskæftigelsen og lønudviklingen som følge af EU-udvidelsen.
 - Der skal afsættes penge til aktiviteter i nabolandene, der skal informere om reglerne på det danske arbejdsmarked samt løn- og ansættelsesforhold.

Regeringens hidtidige udspil er i vidt omfang identisk med ovenstående. I Ugebrevet A4 den 15. september 2003 har beskæftigelsesministeren dog givet udtryk, for at østeuropæerne skal miste deres arbejds- og opholdstilladelse, hvis de siger op eller bliver fyret. Beskæftigelsesministeren har endvidere antydnet, at det kan gøres sværere at opnå sociale ydelser, og at man kan begrænse mulighederne for at tage disse med til udlandet.

Disse overvejelser er blevet positivt modtaget hos Socialdemokratiet. Socialdemokratiets formand, Mogens Lykketoft, har – ifølge Berlingske Tidende den 15. september 2003 – givet udtryk for, at han frygter, at »EU's udvidelse mod øst vil medføre en strøm af sociale turister i skikkelse af østeuropæere, der vil komme til Danmark udelukkende med det formål at få del i de sociale ydelser«. Socialdemokratiet har derfor foreslået, at sygedagpenge og barselpenge skal gøres afhængige af, at man enten har betalt et vist beløb i skat eller har betalt skat i en længere periode her i landet. Partiet har endvidere foreslået, at børnechecken skal laves om til et skattefradrag. Disse forslag begrundes i en pressemeddelelse af 15. september 2003 fra Socialdemokratiet således: »Det er offentlige ydelser, som man har ret til efter få dages beskæftigelse, og det kan give anledning til misbrug. Folk skal ikke have mulighed for at arbejde i to dage i Danmark og så rejse hjem og få sygedagpenge i et år.«

Et velorganiseret arbejdsmarked som det danske bygger på overenskomster mellem arbejdsmarkedets parter og er bl.a. kendetegnet ved velfungerende faglige organisationer og arbejdsgiverorganisationer, høj organisationsprocent blandt lønmodtagerne og en forholdsvis effektiv overvågning af, om aftalte lønninger og øvrige overenskomstvilkår overholdes. Fagbevægelsen i Danmark har traditionelt haft – og har fortsat – en meget betydningsfuld position, bl.a. ved gennem

kontakt til arbejdsgiverorganisationer og til den enkelte virksomhed at kunne føre forhandling med arbejdsgiverne om løn- og ansættelsesforhold, arbejdsmiljøforhold m.v. Overenskomsterne mellem fagbevægelse og arbejdsgivere har således en afgørende betydning som middel mod løntrykkeri og vilkårlig behandling af lønmodtagere.

Dansk Folkeparti har længe peget på, at ansøgerlandene på lang sigt kan finde deres plads i EU-samarbejdet, hvis befolkningerne i de enkelte lande ved folkeafstemninger viser deres ønske herom. Men Dansk Folkeparti har også peget på, at kun få af landene i Østeuropa har tilstrækkeligt udviklede arbejdsmarkeder, økonomi m.v. til at kunne optages i EU inden for det første tiår. Det burde efter Dansk Folkepartis opfattelse være en betingelse for Østudvidelsen, at landenes økonomier, administrationer, retsvæsen, miljøbeskyttelse og grænsekontrol er på højde med de øvrige EU-landes, før der tilbydes fuldt medlemskab. Ligeledes burde der stilles klare krav om, at korruption, kriminalitet og mafiavælde skal være reduceret, før EU beslutter at optage de nye medlemsstater. Ved at ignorere eller bagatellisere de problemer, Dansk Folkeparti har peget på, eksperimenterer man med EU's fremtid og lægger muligvis grunden til alvorlige fremtidige problemer for EU og de enkelte medlemslande.

Dansk Folkeparti er tilhænger af, at EU yder bistand til at udvikle ansøgerlandenes demokratiske funktioner og deres administrative og økonomiske infrastruktur gennem længerevarende associeringsaftaler, men finder, at ansøgerlandene selv må bære ansvaret for at udvikle markedsorienterede økonomier. Dansk Folkeparti er modstander af, at Danmarks og de øvrige EU-landes borgere skal betale prisen for ansøgerlandenes økonomiske udvikling. Der vil blive tale om en meget langvarig og umådelig ressourcerekrævende opgave, der oven i købet kommer kun få år efter Murens fald, fjernelsen af de kommunistiske diktaturer og sammenbruddet af de østeuropæiske landes økonomier. Den opgave, der forestår, hvis de østeuropæiske landes økonomi og samfundsliv skal løftes til et niveau, der blot nogenlunde kan sammenlignes med Vesteuropas, kan meget vel strække sig over 10-20 år eller mere, hvis den overhovedet kan løses, og det kan ikke afvises, at opgaven vil føre til, at der opstår et omfattende økonomisk tilbageslag i de nuværende medlemsstaters økonomi.

Imidlertid forceres Østudvidelsen frem af det politiske flertal i Danmark og andre EU-lande. Det er på denne baggrund, forslagsstillerne finder det bydende nødvendigt, at Danmark anmoder om en overgangs-

ordning for arbejdskraftens frie bevægelighed efter udvidelsen af EU med en række nye stater.

9. *Presset på det danske arbejdsmarked.*

Det danske arbejdsmarked vil efter forsklagsstillerens mening komme under stort pres, hvis der efter Østudvidelsen sker en væsentlig tilstrømning af arbejdssøgende fra de nye medlemslande. De relativt høje danske lønninger og det sociale system kan vise sig meget tiltrækkende for lønmodtagere fra især Polen, men også de baltiske lande (Estland, Letland og Litauen) og andre af ansøgerlandene. Det kan bl.a. føre til, at uorganiserede arbejdsgivere i Danmark vil ansætte uorganiseret arbejdskraft til lønninger, der er lavere end overenskomstlønningerne.

Det illegale arbejde er allerede i dag et voksende problem i Danmark, og et skøn på baggrund af perioden 1. januar til 1. september 2002 viste, at der i 2002 ville være 6.555 illegale arbejdere alene inden for byggebranchen, landbrug, skovbrug og gartneri.⁵⁾

Det danske sociale system kan komme under et generelt pres, f.eks. hvis udefrakommende arbejdstagere og deres tilflyttede familier efter nogen tids ophold i landet bliver modtagere af overførselsindkomster. Det er ikke dokumenteret af regeringen, i hvilket omfang Danmark vil være berettiget til at hjemsende andre EU-landes borgere og deres pårørende, dersom de ikke kan forsørge sig selv.

Fra det officielle Danmark har det næsten konsekvent været afvist, at udvidelsen af EU kan komme til at rumme væsentlige problemer. Karakteristisk var en ordveksling i Folketingets spørgetid⁶⁾ mellem Peter Skaarup (DF) og daværende statsminister Poul Nyrup Rasmussen. På baggrund af udtalelser af den tidligere tyske socialdemokratiske forbundskansler Helmuth Schmidt til Jyllandsposten den 25. januar 2001, hvori Helmuth Schmidt – set i lyset af omkostningerne ved udvidelsen – betegnede det som »latterligt« at ville udvide EU med andre østeuropæiske lande end Polen, Ungarn og Tjekkiet, rejste Peter Skaarup det spørgsmål, om den danske regering ville tage initiativ til, at der på EU-niveau udarbejdedes en hvidbog for at belyse omkostningerne ved udvidelsen af EU. Dette afviste statsminister Nyrup Rasmussen bl.a. med følgende bemærkninger:

»Det er også et spørgsmål grundlæggende om at vise menneskelighed og modtage de nye demokratier og forstå, at EU's udvidelse handler om varig fred i et forenet Europa og også giver Danmark nogle fantastiske muligheder for ny fremgang.

Tænk engang, hvis vi ser på Polen, et land med 40 millioner indbyggere, det vil i løbet af meget få år gå

hen og blive det allerstørste nærmarked, vi har i forhold til Danmark. Hvis man ser på, hvordan Polen så ud for 5 år siden, ville hverken hr. Peter Skaarup eller jeg have forudset, hvilken fantastisk fremgang der er i gang.

Når lønningerne stiger hos de polske arbejdere, stiger købekraften, stiger afsætningsmulighederne for Danmark. Kort sagt, vi kan forene fred, demokrati og fortsat fremgang for Danmark med EU's udvidelse.

Jeg kan også sige til hr. Peter Skaarup, at Erhvervsministeriet har lavet en fremragende analyse, der af tvinger stor respekt rundt omkring i verden, en analyse, der viser, at Østersøområdet omfattende Estland, Letland og Litauen, der har været så underkuet af Sovjetunionens kommunistiske topstyre, og Polen – de fire lande – vil blive enormt fremgangsbetonede af EU's udvidelse, samtidig med at vi også vil have en stor gavn og nytte af det.

Det er til fordel for begge parter, både for Danmark på den ene side og for de nye lande, der bliver medlem, på den anden side. Det er en vinder-vinder-situation; der er ikke tabere i denne her situation.«

Også fra industriens side er den kommende Østudvidelse ved flere lejligheder betegnet som en »win-win«-situation, idet argumentationen har været, at både de nye medlemslande og Danmark vil opnå beskæftigelsesmæssige fordele ved udvidelsen og Danmark tillige nye markeder.⁷⁾

Det er således kendetegnende, at hele den politiske debat og argumentation om Østudvidelsen har været præget af ubekymret eufori, en fast tro på enorme økonomiske gevinster for alle parter og en lige så massiv afvisning af enhver antydning af, at der vil være en stor pris at betale ved Østudvidelsen.

Såvel den tidligere som den nuværende regering har da også hidtil afvist at ville sikre Danmark en effektiv overgangsordning, hvor arbejdskraften fra de nye medlemsstater ikke har uhindret adgang her til landet, i lighed med de overgangsordninger, Tyskland og Østrig har varslet at ville forlange.

I takt med at forhandlingerne om udvidelsen af EU nærmer sig sin foreløbige afslutning, udvikler der sig imidlertid i stadig videre kredse – ikke mindst på arbejdsmarkedet, men også i Socialdemokratiet – en frygt for, at konsekvenserne for Danmark måske er alvorligere, end den nuværende og den tidligere regering har villet indse. Dansk Folkeparti står ikke længere næsten alene med sin opfattelse, men støttes efterhånden af vurderinger fra flere sider, bl.a. af udtalelser fra tidligere miljøminister Svend Auken.

Ifølge Politiken⁸⁾ kritiserer forhenværende miljøminister Svend Auken regeringen for at negligere og for-

tie, at Østudvidelsen er behæftet med en lang række problemer, som kan få markante følger for det danske samfund, såfremt de ikke tages alvorligt. Avisen citerer Svend Auken for at kritisere regeringen for at nedtone risikoen for løntrykkeri, illegal indvandring og øget kriminalitet. Ifølge avisen udtaler Auken:

»Hvis jeg har ret i, at der vil komme så mange, så kan det hele ende med en meget ubehagelig hetz til sin tid. Det, jeg frygter, er, at spændingerne i et samfund som det danske bliver større, end man overhovedet kan forestille sig. Jeg er selv en stærk tilhænger af udvidelsen, men derfor kan man da godt gøre noget for at forebygge problemerne.«

Ifølge avisen kritiserer Svend Auken den nuværende beskæftigelsesminister for end ikke at ville inddrage de mulige negative konsekvenser af Østudvidelsen i trepartsdrøftelserne om en ny arbejdsmarkedsreform og siger: »Hvad gør vi med uorganiserede arbejdsgivere, som overhovedet ikke vil have dansk arbejdskraft? Kan vores system tage højde for det?«

Svend Auken underbygger sine forudsigelser – om en stærkt stigende indvandring fra de nye medlemslande til Danmark – med en række økonomiske argumenter. Han udtaler således:

»Tag udgangspunkt i, at EU's samlede befolkning vokser med 35 procent med de ti nye Østlande. Men økonomien vokser kun med 5 procent. Hvis man lægger alle deres økonomier sammen (...) så er de formentligt ikke større end Hollands. Mange mennesker i disse lande er uden arbejde, og hvis de har et, så tjener de en femtedel af, hvad de kan tjene i Danmark. De skal bare tage færgen. Mange er her allerede i dag, ganske vist ofte ulovligt, men nu bliver det lovligt. Jeg tror, der vil komme tusindvis af alene polakker, men når det bliver nævnt over for beskæftigelsesministeren (...) så siger han, uden at have det sarteste belæg, at der ikke er noget problem.«

Regeringen nedsatte i oktober 2002 en intern embedsmandsgruppe til at afdække muligheder for utilsigtet brug af de danske sociale ordninger. Det fremgår af Berlingske Tidende under overskriften »Dansk sociallov under EU-pres«⁹⁾, at regeringen anerkender, at den kommende EU-østudvidelse kan åbne mulighed for misbrug af den danske sociallovgivning. Der ventes et stigende antal tilflyttere fra Østlandene, da man frit kan flytte til Danmark, hvis man har tilsagn om et job. Hvis tilflytteren efterfølgende bliver arbejdsløs, er vedkommende berettiget til sociale ydelser. En hurtigtarbejdende embedsmandsgruppe er blevet nedsat, der ifølge beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen (V) skal »afdække muligheder for utilsigtet brug« af de sociale ydelser. Vibeke Dalbro,

kontorchef i Arbejdsdirektoratet, mener ikke, at tilflytningen vil skabe nævneværdige problemer, da tilflytterne kan sendes hjem, hvis de ikke kan forsørge sig selv.

Regeringen har i et notat til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg¹⁰⁾ bl.a. forklaret, at »Danmark har brug for vækst i arbejdsstyrken i de kommende år«. Notatet beskriver, at denne vækst kan tilføres dels »ved en højere erhvervsfrekvens for personer, der allerede er i Danmark«, dels ved bidrag af arbejdskraft – »dygtige fagfolk« – fra de nye EU-lande. Notatet forklarer også: »Danmarks positive tilgang til EU-udvidelsen og vandrende arbejdstagere betyder ikke, at kikkerten er sat for det blinde øje. Udviklingen vil blive fulgt nøje, og der vil være mulighed for at bremse adgangen til det danske arbejdsmarked, hvis udvidelsen – mod forventning – giver problemer.«

I regeringens notat gøres det gældende, at »skulle det vise sig, at arbejdsgivere uden overenskomst i stigende omfang skulle vælge at benytte Østarbejdere med løntryk til følge, vil de faglige organisationer kunne reagere i henhold til de muligheder, der findes inden for det fagretlige system, dvs. ved iværksættelse af kollektive kampskridt med henblik på at indgå overenskomst.« Som et supplement hertil vil regeringen ifølge notatet »følgte lønudviklingen på arbejdsmarkedet og vil – såfremt der sker markante ændringer i lønstrukturen – gøre brug af sikkerhedsmekanismen inden for de regler, der gælder for overgangsperioden for de nye medlemslande.«

Dette skal ses i sammenhæng med, at EU i forbindelse med optagelsen af de kommende medlemslande i EU's indre marked har introduceret en ny, såkaldt specifik sikkerhedsmekanisme. Mekanismen vil kunne påberåbes af de eksisterende medlemslande og/eller af Kommissionen, hvis de kommende medlemslande ikke efterlever de forpligtelser, de har påtaget sig under forhandlingerne. Konkret betyder det, at Kommissionen skal foreslå beskyttelsesforanstaltninger, hvis de kommende medlemsstater bryder EU's lovgivning, eller hvis der er begrundet frygt for, at det vil ske.

Forslagsstillerne finder det meget risikabelt, at den nuværende regering – og også den tidligere, socialdemokratisk ledede regering – har tøvet så længe med at kulegrave problematikken. Det er yderst risikabelt først at beslutte udvidelsen og så derefter drøfte konsekvenserne. Det er altid for sent at trække i nødbremsen, når ulykken er sket og har forvoldt uoprettelige skader. Ifølge regeringens notat vil »sikkerhedsmekanismen« i en syvårig overgangsperiode give »mulighed for at stoppe for arbejdstilladelser til borgere fra

de kommende EU-lande, hvis udvidelsen medfører en væsentligt øget ledighed i visse brancher eller regioner«. Det giver imidlertid ikke nogen høj grad af sikkerhed at vide, at man i EU kan stille forslag om indgrænsning, når de kommende medlemslande først har brudt reglerne, eller hvis der er udsigt til, at det vil ske.

Forslagsstillerne sagde den 20. oktober 2002 nej til regeringens udspil til udvidelsesforhandlingerne, fordi Danmark ikke forlangte indskrevet en overgangsordning for Danmarks vedkommende på 7 år, før arbejdskraften kan bevæge sig frit.¹¹⁾

Forslagsstillerne mener i modsætning til regeringen, at der skal øjeblikkelige og effektive skridt til for at beskytte det danske arbejdsmarked og vores velfærdssamfund. Forslagsstillerne mener heller ikke, at en »sikkerhedsmekanisme« er nogen effektiv beskyttelse af det danske arbejdsmarked.

Derfor fremsættes dette beslutningsforslag, der – når det er vedtaget – vil pålægge regeringen en klar forpligtelse til at tone rent flag over for de andre EU-lande og kræve en effektiv syvårig overgangsordning, der hindrer den udenlandske arbejdskraft i at kunne søge hertil fra dag et efter udvidelsen.

Med beslutningsforslaget begrænser Danmark således risikoen for ukontrollabel tilstrømning af østeuropæisk arbejdskraft, der ellers kan komme hertil som

løntrykkere og måske bruge de danske sociale ordninger på en – fra dansk side – uønsket og utilsigtet måde.

10. Økonomiske nøgletal for ansøgerlandene og sammenligningstal.

I det følgende vises en række tabeller, der indeholder relevante økonomiske nøgletal for de ti lande, der opnår medlemskab af EU den 1. maj 2004. Tabellerne viser tallene for hvert af de ti nye lande samt det samlede tal for de ti nye medlemslande. Endvidere vises det samlede tal for det nuværende EU (EU-15) og til sidst de tilsvarende tal for Danmark og Tyskland, der således kan bruges som reference.

Tabel 1 viser BNP (bruttonationalproduktet) pr. indbygger samt omregning af BNP til KKS (købekraftstandard). Tabel 2 viser andelen af den erhvervsaktive del af befolkningen, der er beskæftiget inden for landbrugssektoren. Tabel 3 indeholder oplysninger om arbejdsproduktiviteten i de nævnte lande inden for landbrugsområdet som den procentvise andel af EU-15. Tabel 4 a viser den internationale, standardiserede arbejdsløshedsrate som defineret af Eurostat. Tabel 4 b viser de seneste tilgængelige arbejdsløshedstal samt de tal, der var tilgængelige, da dette forslag blev fremsat første gang. Sidst i dette afsnit er medtaget en tabel 5, der viser udviklingen i beskæftigelsen i Danmark siden den 1. januar 2002.

Tabel 1: BNP pr. indbygger og BNP pr. indbygger omregnet til KKS.

LAND	BNP pr. indbygger i euro	BNP pr. indbygger i KKS (euro)
Cypern	15.044	18.500
Estland	4.535	9.800
Letland	3.614	7.700
Litauen	3.638	8.700
Polen	5.092	9.200
Malta	10.511	12.700
Slovakiet	4.229	11.100
Slovenien	10.500	16.000
Tjekkiet	6.165	13.300
Ungarn	5.813	11.900
Ansøgerlandene samlet	5.408	10.400
EU-15	23.231	23.200
Danmark	33.790	27.678
Tyskland	25.126	24.221

F. t. beslutn. vedr. EU's udvidelse mod øst

Det fremgår af tabel 1, at der er stor forskel på ansøgerlandenes BNP pr. indbygger og BNP pr indbygger omregnet til købekraftstandard (KKS)¹²⁾. KKS gør det muligt at sammenligne levestandarden i ansøgerlandene med levestandarden i det nuværende EU. Det fremgår, at KKS for EU-15 er 23.200 euro, mens gennemsnittet for de ti ansøgerlande er 10.400 euro. Det samme tal for Danmark er 27.678 euro og dermed højere end EU-gennemsnittet, mens KKS for Polen er på 9.200 euro eller mindre end en tredjedel af Danmarks.

Det fremgår, at BNP pr. indbygger er mere end fire gange så højt i EU-15 som i ansøgerlandene. Dette tal er ikke i sig selv noget godt sammenligningsgrundlag. Derimod giver BNP pr. indbygger omregnet til KKS et direkte sammenligningsgrundlag og er samtidig et konkret udtryk for levestandarden i de pågældende lande. Her viser der sig også at være en meget stor forskel mellem de nuværende og de kommende medlemmer.

Tabel 2: Andel af den erhvervsaktive del af befolkningen, der er beskæftiget inden for landbrugssektoren (2001).

LAND	Pct. af den samlede erhvervsstyrke
Cypern	4,9
Estland	7,1
Letland	15,1
Litauen	16,5
Polen	19,2
Malta	1,7
Slovakiet	6,3
Slovenien	9,9
Tjekkiet	4,9
Ungarn	6,1
Ansøgerlandene samlet	12,5
EU-15	4,2
Danmark	3,5
Tyskland	2,6

Kilde: Eurostat

Det fremgår af tabel 2, at en stor del af arbejdsstyrken i ansøgerlandene er beskæftiget inden for landbruget, nemlig i alt 12,5 pct., mens i EU-15 kun 4,2 pct. af arbejdsstyrken er beskæftiget i denne sektor.

Disse tal dækker dog over store forskelle mellem de enkelte ansøgerlande. Således er 19,2 pct. af den polske arbejdsstyrke beskæftiget inden for landbrugssektoren, mens det tilsvarende tal for Danmark er 3,5 pct.

Tabel 3: Arbejdsproduktivitet inden for landbrugssektoren (1998).

LAND	Arbejdsproduktivitet EU-15 = 100
Cypern	-
Estland	46
Letland	12
Litauen	26
Polen	13
Malta	-
Slovakiet	54
Slovenien	94
Tjekkiet	88
Ungarn	77
Ansøgerlandene samlet	44
EU-15	100
Danmark	164
Tyskland	103

Kilde: Eurostat

Arbejdsproduktiviteten er vigtig, da den siger en hel del om et lands velstand. Som det fremgår af tabel 3, ses det, at der i nogle lande er en meget lav produktivitet i sammenligning med de nuværende EU-lande. Således ligger Polen i bund med kun 13 pct. af EU-15, mens Danmark har EU's højeste med 164 pct.

Tabel 2 og 3 supplerer hinanden godt. Forklaringen på, at en så stor del af arbejdsstyrken i Polen er beskæftiget i landbruget, er naturligvis den lave produktivitet inden for denne sektor. Det er således ikke underligt, at næsten 20 pct. af den polske arbejdsstyrke er beskæftiget i landbrugssektoren, da produktiviteten er helt nede på 13 pct. af det nuværende EU's. Problemet består i, at når EU udvides, vil ansøgerlandenes landbrugssektorer være tvunget til at gennemgå en gennemgribende modernisering, som med sikkerhed vil medføre færre beskæftigede i landbrugssektoren og en stor afvandring fra denne sektor med deraf følgende stigning i den samlede arbejdsløshed.

Disse konklusioner understøttes af Europa-Kommissionen. Franz Fischlers talsmand, Gregor Kreuzhuber, har således udtalt: »Der må ikke være tvivl om, at der vil være svære sociale omkostninger for polsk landbrug, hvad enten de så kommer med i EU eller ej. Ingen moderne lande kan opretholde sig selv med 20 procent af deres arbejdsstyrke ude på landet. Landmændene må forlade sektoren.«¹³⁾

På et skriftligt spørgsmål fra MEP Mogens Camre har Kommissionen oplyst, at 2.887.000 personer er beskæftiget i det polske landbrug ud af en samlet polsk arbejdsstyrke på ca. 15 millioner mennesker.¹⁴⁾

Hvis dette tal skal bringes ned på EU-gennemsnittet, hvilket man må forstå er Europa-Kommissionens ønske, vil det betyde, at mere end 2 millioner mennesker skal forlade erhvervet. Således vil der kun være plads til ca. 630.000 beskæftigede i det polske landbrug mod 2.887.000 i dag.

Tabel 4 a: Arbejdsløshed.

LAND	Arbejdsløshed 2001 (pct.)	Arbejdsløshed 1998 – 2001 (procentvist gennemsnit)
Cypern	4,0	4,0
Estland	12,4	12,1
Lëtland	13,1	14,0
Litauen	16,5	14,8
Polen	18,4	14,8
Malta	6,5	6,0
Slovakiet	19,4	16,7
Slovenien	5,7	7,2
Tjekkiet	8,0	7,9
Ungarn	5,7	6,7
Ansøgerlandene samlet	13,6	11,9
EU-15	7,4	8,7
Danmark	4,4	4,9
Tyskland	7,8	8,4

Kilde: Eurostat

Tabel 4 a viser, at der er meget store forskelle på arbejdsløshedsraterne i ansøgerlandene. Det samlede tal for ansøgerne ligger på 13,6 pct., mens det tilsvarende tal for EU-15 er på 7,4 pct. Disse tal varierer endnu mere, når man ser på de enkelte lande. Således var arbejdsløsheden i Polen på 18,4 pct. i 2001. I rubrikken, som viser den gennemsnitlige arbejdsløshed i perioden 1998-2001, ses det også, at ledigheden samlet set er stigende. Det gør sig især gældende for Polen, som

har oplevet en stigning fra 14,8 pct. (gennemsnittet for arbejdsløsheden i perioden 1998-2001) over 18,4 pct. i 2001 til næsten 20 pct. i 2002.

Nedenstående tabel 4 b viser udviklingen i arbejdsløsheden i de ti lande, der bliver optaget i EU's næste udvidelsesrunde, Danmark og Tyskland samt EU-15. De seneste tal var ikke tilgængelige, da B 56 fra folketingsåret 2002-03 blev behandlet i Folketinget.

Tabel 4 b: Udviklingen i arbejdsløsheden siden 2001.

LAND	Arbejdsløshed 2001 (pct.)	Arbejdsløshed 2002 (pct.)
Cypern	4,0	3,3
Estland	12,4	9,4
Letland	13,1	13,2
Litauen	16,5	13,0
Polen	18,4	19,9
Malta	6,5	6,7
Slovakiet	19,4	18,7
Slovenien	5,7	5,9
Tjekkiet	8,0	7,0
Ungarn	5,7	5,6
Ansøgerlandene samlet	13,6	14,8
EU-15	7,4	7,6
Danmark	4,4	4,3
Tyskland	7,8	8,5

Kilde: Eurostat

Det fremgår, at arbejdsløsheden er steget i visse nøglelande. Der er udbredt enighed om, at den internationale lavkonjunktur har ført til stigende arbejdsløshed i Danmark – dette kan dog ikke ses af ovenstående tabel. Men ifølge de seneste tal fra Danmarks Statistik var ledigheden i første kvartal af 2003 steget til 5,4 pct. I andet kvartal af 2003 var den steget yderligere til 5,6 pct. Noget lignende gør sig gældende for de europæiske lande, både de nuværende medlemslande og de kommende. Som det ses af tabellen, er især Tyskland og Polen ramt af stadig stigende arbejdsløshed. De seneste tal fra OECD viser da også, at arbejdsløsheden stadig stiger i disse lande. I Tyskland var arbejdsløsheden således steget til 9,2 pct. i første kvartal af 2003 og 9,4 pct. i andet kvartal. I Polen var arbejdsløsheden steget til 20,2 pct. i første kvartal af 2003. Den var dog faldet til 20,1 pct. i andet kvartal (arbejdsløsheden har svinget omkring de 20 pct. siden begyndelsen af 2002).

I det foregående afsnit om presset på det danske arbejdsmarked (jf. afsnit 9) blev der henvist til et notat til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg, hvori regerin-

gen har forklaret, at Danmark har brug for vækst i arbejdsstyrken i de kommende år. I regeringens vækststrategi »Vækst med vilje« fra maj 2002 slår regeringen fast, at forudsætningen for finanspolitisk holdbarhed og skattelettelse er at reducere ledigheden samt at øge arbejdsstyrken. Regeringens konkrete mål frem til 2010 er, »at beskæftigelsen skal stige med 87.000 personer inden 2010. Stigningen i beskæftigelsen skal komme fra et fald i ledigheden svarende til 21.000 personer, mens den resterende del af beskæftigelsesstigningen skal findes i en stigning i arbejdsstyrken svarende til 66.000. Befolkningsudviklingen bidrager imidlertid til et nedadgående pres på arbejdsstyrken på ca. 66.000 personer frem til 2010. Den reelle udfordring til stigning i arbejdsstyrken er således noget større.« (Vækst med vilje, Økonomi- og Erhvervsministeriet, maj 2002).

Nedenstående tabel 5 viser den kvartalsvise udvikling i beskæftigelsen i Danmark siden begyndelsen af 2002. Tabellen viser et klart fald i beskæftigelsen siden andet kvartal 2002.

Tabel 5: Beskæftigelsen i Danmark.

Periode	Beskæftigede
1. kvartal 2002	2.215.900
2. kvartal 2002	2.215.400
3. kvartal 2002	2.199.600
4. kvartal 2002	2.191.100
1. kvartal 2003	2.178.500
2. kvartal 2003	2.169.300

Kilde: Danmarks Statistikbank

På grund af den internationale lavkonjunktur har både ledighed og beskæftigelse udviklet sig til ugunst for regeringens mål. Derfor er det heller ikke længere nødvendigt at importere arbejdskraft fra udlandet. Hvis ledigheden skal reduceres, er det nødvendigt at øge erhvervsfrekvensen for mennesker, der allerede er bosat i landet.

Samlet dokumenterer tabellerne meget stor forskel på levestandarden i EU-15 og de ti ansøgerlande. Denne forskel bliver endog mere markant, når man sammenligner levestandarden i de mest velstående EU-lande med levestandarden i de mindre velstående ansøgerlande. I den forbindelse er der i ovenstående analyser især foretaget sammenligninger mellem Danmark og Polen som velstående henholdsvis mindre velstående land. Der er flere grunde til, at netop Polen er valgt. I EU-15 er der en befolkning på ca. 380 millioner mennesker. De ti ansøgerlande har tilsammen en befolkning på ca. 75 millioner borgere. Polen er langt det største ansøgerland med en befolkning på over 38 millioner. Polen er tilmed et af de mindst velstående af ansøgerlandene. Endelig er Polen det land, der ligger nærmest Danmark.

På alle ovenstående indikatorer for landenes velstand ligger ansøgerlandene langt efter Danmark. For så vidt angår BNP pr. indbygger omregnet til KKS, ligger Polens på under en tredjedel af Danmarks. Det kan desuden forventes, at den meget høje polske arbejdsløshed vil stige yderligere, såfremt Polen optages som medlem, da det kan forudses, at en meget stor del af den arbejdsstyrke, der er beskæftiget i landbruget, vil overgå til arbejdsløshedsstatistikken inden for den nære fremtid. Ifølge Europa-Kommissionen kan der være tale om helt op til 6 millioner stillinger i landbruget, der vil forsvinde som følge af Polens EU-medlemskab og den deraf følgende modernisering af det polske landbrug. Ud fra ovenstående kan det derfor forsigtigt udledes, at antallet af arbejdssøgende personer fra ansøgerlandene i de nuværende EU-lande

vil blive betydeligt, især i de EU-lande, der – som Danmark – har en meget høj levestandard og relativt høje sociale ydelser.

En større tilgang af arbejdskraft fra de nye medlemslande i en situation, hvor beskæftigelsen falder og ledigheden stiger, kan føre til et pres mod velfærdsydelserne, eller at regeringens egen vækstplan frem til 2010 må opgives. Hvis målsætningen om at reducere statsgælden i 2010 til halvdelen af det niveau, den havde i 2001, samtidig skal nås, kan det blive nødvendigt at annullere de skattelettelser, der vil træde i kraft fra januar 2004, forudsat at man ønsker at bibeholde velfærdsydelserne på det nuværende niveau.

11. Prognose over effekten af Østudvidelsen på arbejdsmarkedet (Boeri og Brückers undersøgelse samt LO-undersøgelsen)

En omfattende tysk interview- og spørgeskemaundersøgelse, som er blevet gennemført af Boeri og Brücker i Polen, Slovakiet, Tjekkiet og Ungarn, understøtter antagelserne om, at Østudvidelsen vil medføre en større vandrings af arbejdskraft fra ansøgerlandene til det nuværende EU.¹⁵⁾ Morgenavisen Jyllands-Posten¹⁶⁾ refererer til undersøgelsen således:

»I Østeuropa er en stribe landes forventede optagelse i EU en populær sag. Endda så populær, at op mod en million borgere står parat med bagagen for at flytte til de vesteuropæiske lande, så snart optagelsen er en realitet og grænserne åbnes. I alt vil fire millioner østeuropæere bosætte sig i vesteuropæiske lande frem til 2020.«

Boeri og Brücker påregner årlige indvandring til de nuværende EU-lande på godt 300.000 personer i årene umiddelbart efter udvidelsen. Nettoindvandringen forventes at flade ud og i år 2015 at være reduceret til 100.000 personer om året. Den samlede indvandring af borgere fra de østeuropæiske kandidatlande forventes i 2010 at udgøre 2.907.400, stigende til 3.721.600 i 2020 og 3.892.300 i 2030.

En indvandring på 4 millioner mennesker over mindre end 30 år til det nuværende EU vil uden tvivl præge arbejdsmarkedsforhold, sociale forhold og offentlige institutioner såsom undervisningsvæsen, sygehusvæsen, kriminalforsorg m.v. i betydeligt omfang og kan komme til at udgøre en væsentlig økonomisk belastning for EU's nuværende medlemmer, herunder Danmark.

Boeris og Brückers undersøgelse er imidlertid i den danske dagspresse i vidt omfang blevet misforstået eller kun overfladisk læst. Eksempelvis bragte Weekendavisen¹⁷⁾ en stort opsat forsideartikel, »Polakkerne kommer...«, under den supplerende overskrift »Myter. Frygten for en invasion af østeuropæisk arbejdskraft er vildt overdrevet. Tysk undersøgelse viser, at der kun vil komme 18.000 til Danmark frem til 2010.« I artiklen søger journalist Frede Vestergaard at påvise, at Dansk Folkeparti og Svend Auken overdriver risikoen for en betydelig indvandring til Danmark af østeuropæisk arbejdskraft. Frede Vestergaard skriver herom:

»Spørgsmålet er imidlertid, om presset fra Østeuropa bliver så stort, som Svend Auken og Dansk Folkeparti forestiller sig. Det har været genstand for en stor undersøgelse, *The Impact of Eastern Enlargement on Employment and Labour Markets in the EU Member States*, som Deutsche Institut für Wirtschaftsforschung har forestået sammen med bl.a. den svenske fagbevægelses institut for økonomisk forskning, FIEF.

Generelt konkluderer denne rapport, at bekymringen for, at det nuværende EU vil blive oversvømmet af arbejdssøgende fra Østeuropa, er dårligt funderet. For det samlede nuværende EU med 375 millioner indbyggere regnes med en tilvandring på ca. 335.000 i de første år, hvoraf omkring en tredjedel vil søge lønarbejde.

For så vidt angår Danmark, beregner undersøgelsen, at tilvandringen fra Østeuropa vil blive på ca. 18.000 personer i alt frem til år 2010, altså ikke mere end et enkelt års tilvandring af asylansøgere og familiesammenførte fra tredjeverdenslande før stramningen af udlændingepolitikken tidligere i år. Tallet er dog baseret på, at der er fri tilvandring til alle de nuværende 15 EU-lande, og som nævnt søger Tyskland og Østrig at få en syvårig overgangsperiode. Om et stop for tilvandring til Tyskland så bevirker et større pres på de øvrige medlemslande, kommer rapporten (...) ikke nærmere ind på.«

Weekendavisen undlader imidlertid at understrege, at Boeris og Brückers tal har den afgørende forudsætning, at Tyskland og Østrig tilsammen modtager 77

pct. af indvandrerne fra de nye EU-lande, fordelt med 65 pct. på Tyskland og 12 pct. på Østrig. Når tallet for Danmarks vedkommende anslås så lavt som til 18.000 indvandrere i årene 2004-2010, beror det på netop denne forudsætning. Ifølge undersøgelsen vil Tyskland og Østrig fra 2004 til 2010 tilsammen modtage 77 pct. af det samlede anslåede østeuropæiske indvandretal, der i 2010 er beregnet til 2.907.000 personer. Det vil sige, at disse to lande alene forudsættes at have modtaget 2.238.000, mens resten, ca. 700.000 personer, vil fordele sig mellem de øvrige EU-lande, herunder Danmark. De 18.000 personer, Danmark er skønnet at modtage, udgør 2,5 pct. af de 700.000, der forudsættes at bosætte sig andre steder end Tyskland eller Østrig.

De tyske og de østrigske overgangsordninger, der skal hindre tilstrømning af arbejdskraft til de to lande fra de nye medlemslande, vil uundgåeligt medføre, at en stor del af de østeuropæere, som ellers naturligt ville have søgt væk fra deres egne landes meget små økonomier og deraf begrænsede erhvervsmuligheder og over til de langt bedre arbejdsmuligheder i Tyskland eller Østrig, i stedet vil være henvist til at flytte til andre EU-lande for at udnytte erhvervs mulighederne dér.

Med disse ændrede forudsætninger er det klart, at prognosens tal for Danmarks vedkommende ikke kan fastholdes uændret på niveauet 18.000. I værste fald må prognosen justeres således, at alle de 2,2 millioner østeuropæere, der afskæres fra at tage ophold i Tyskland og Østrig, vil søge til de øvrige EU-medlemslande med et samlet indbyggertal på omkring 275 millioner. Hvis de 2,2 millioner østeuropæere fordeler sig efter samme mønster som de 700.000, der forventes at bosætte sig uden for Tyskland og Østrig, vil det betyde, at 2,5 pct. af 2,2 millioner østeuropæere bosætter sig i Danmark inden år 2010, hvilket svarer til 55.000 personer. Dette tal skal tillægges de 18.000, som ifølge undersøgelsen i forvejen forventes at bosætte sig her, så den korrigerede tilflytning af østeuropæere til Danmark inden 2010 må antages at blive på 73.000 personer, når Boeris og Brückers forudsætninger korrigeres i overensstemmelse med de ændrede forudsætninger.

Flere faktorer taler dog for, at antallet vil blive langt større. Størstedelen af udvandringen forventes at komme fra Polen, hvis nærmeste naboland blandt de nuværende EU-lande – bortset fra Tyskland – netop er Danmark. Såvel den geografiske nærhed som de nøgletal, der er vist for Danmark ovenfor, og den danske sociale velfærd er faktorer, der hver for sig må forventes at trække i retning af en større tilflytning. Under

hensyn til, at hverken den danske regering eller andre har foretaget en videnskabeligt velunderbygget undersøgelse, beror det på helt skønmæssige vurderinger, om tilflytningen vil kunne begrænses til 73.000 eller den måske snarere vil udgøre 100.000-200.000 eller flere østeuropæere i de 8 år frem til 2010.

12. LO's analyse og gallupundersøgelsen

Ugebreivet A4 bragte den 9. december 2002 en bergring over, hvor mange polakker og estere der ønsker at arbejde i Danmark. Undersøgelsen viste, at 150.000 polakker og 70.000 estere påtænker at rejse til Danmark i løbet af de første 5 år af deres lands medlemskab af EU. En så stor indvandring vil i sagens natur udgøre en meget stor trussel mod danske arbejdspladser.

Efter udvidelsen den 1. maj 2004 vil virksomheder uden overenskomst med fagbevægelsen kunne ansætte arbejdskraft til lønninger, der ligger langt under de lønninger, arbejdsmarkedets parter har aftalt. Der vil især være tale om, at ufaglærte danske arbejdere skubbes helt ud af arbejdsmarkedet og over på permanente overførselsindkomster.

Selv om tilgangen af lønmodtagere måtte blive langt mindre end anslået i LO-undersøgelsen, vil virkningerne efter Dansk Folkepartis opfattelse være yderst alvorlige. I forvejen er der absolut ikke mangel på arbejdskraft, men en vækst i arbejdsløshedstallet, ikke mindst for nyuddannede jobsøgende. Hvis et sekscifret antal udenlandske arbejdstagere fra nye EU-lande kan komme hertil og konkurrere om de få ledige job, kan det betyde et alvorligt økonomisk tilbageslag for Danmark.

De to refererede undersøgelser står i stærk kontrast til hinanden. Det eneste, der næsten med sikkerhed kan fastslås, er, at Østudvidelsen vil kunne føre til en indvandring, som Danmark på ingen måde er forberedt på. Den vil kunne ske hurtigere og mere uhindret end indvandringen af personer fra tredjelande i 1980'erne og 1990'erne, fordi den sker mellem EU-medlemslande. Det vil kunne blive et chok for den danske befolkning, for hele arbejdsmarkedet og for vores social- og sundhedssystem.

Udvidelsen mod øst er et politisk eksperiment uden sidestykke, og de europæiske befolkninger er forsøgsobjekterne. En indvandring alene i Danmark af et sekscifret antal personer fra Østeuropa over de næste 8 år vil i mange henseender ændre det danske samfund og få mærkbare konsekvenser, som ingen på forhånd har forsøgt at beskrive eller debattere med befolkningen. Tværtimod har man såvel fra regeringsside som fra industrien forsøgt at tegne konsekvenserne som

udelukkende positive («win-win»), når der fra Dansk Folkeparti og andre har lydt advarsler.

En tilgang på 4 millioner østeuropæiske arbejdstagere i de nuværende EU-lande vil i sig selv betyde en tilgang svarende til mere end 2 pct. af den nuværende arbejdsstyrke i EU over perioden 2004-2020. At dette sker i en periode, hvor flere af de nuværende EU-landes økonomier kan få vanskeligheder med at opfylde EU's stabilitetspagt, og hvor store økonomier som Tyskland, Frankrig og Italien står over for budgetunderskud i den kommende tid, vil ikke gøre den forventede tilstrømning af østeuropæisk arbejdskraft mere acceptabel.

13. Erfaringer fra tidligere udvidelser af EU.

Det er blevet hævdet, at man kan bruge erfaringerne fra tidligere udvidelser af EU til at forudsige, hvordan den nye udvidelse vil påvirke de nuværende medlemslande økonomisk, politisk og socialt.

Der er fra flere sider blevet argumenteret om, at udvidelserne af De Europæiske Fællesskaber i 1980'erne er et godt sammenligningsgrundlag for den kommende Østudvidelse. Dette begrundes med, at de tre ansøgerlande dengang, Grækenland, Portugal og Spanien, også havde relativt tilbagestående økonomier. Inden udvidelserne i 1980'erne var der frygt for, at disse landes borgere ville vandre til rigere medlemslande. Det skete dog kun i begrænset omfang, og kun meget få vandrede til Danmark. Dette er også af den nuværende regering anført som det bærende argument. Statsminister Anders Fogh Rasmussen har således udtalt: »Erfaringer fra tidligere EU-udvidelser viser, at der slet ikke kommer en massiv tilstrømning af arbejdskraft, som man har forsøgt at skræmme befolkningen med gentagne gange«.¹⁸⁾

Forslagsstillerne gør opmærksom på, at den påtænkte Østudvidelse imidlertid på væsentlige punkter adskiller sig fra de tidligere udvidelser, og at sammenligningerne med optagelsen af Grækenland, Portugal og Spanien af flere grunde ikke er holdbare. Flere forhold, der underbygger dette, bør indgå i analysen, hvis denne skal kunne bruges til en afbalanceret debat:

1. I forbindelse med 1980'ernes udvidelse blev der faktisk truffet overgangsordninger, der skulle forhindre, at der skete en masseudvandring fra de nye medlemslande til de mere velstående. Der var her tale om syvårige overgangsordninger, dog med en særlig tiårsordning for arbejdskraftens frie bevægelighed fra Portugal og Spanien til Luxembourg.
2. De tre lande, som opnåede medlemskab i 1980'erne, var langt mere velstående end de lan-

- de, der søger om medlemskab i dag, målt i BNP pr. indbygger. Det samlede tal for de ti ansøgerlande er under 25 pct. af EU-15's, og sammenlignes de tilsvarende tal for Danmark med Polens, er Danmarks BNP pr. indbygger knap syv gange så højt som Polens. Det tilsvarende tal for Grækenland, Portugal og Spanien var ved optagelsen henholdsvis 60 pct., 70 pct. og 55 pct. Omregnet til KKS befandt disse tre lande sig endnu tættere på EF/EU-gennemsnittet, end det er tilfældet med de nuværende ansøgerlande.
3. Geografisk ligger Grækenland, Portugal og Spanien så langt fra Danmark, at afstanden i sig selv udgjorde en barriere for arbejdskraften, mens de nye lande ligger meget tæt på. Som Svend Auken har udtalt om polakkerne: »De skal bare tage færgeren«. ¹⁹⁾
 4. Den måske afgørende forskel mellem Østudvidelsen og de tidligere udvidelser er, at de økonomisk svage østeuropæiske ansøgerlande grænser op til de allermest velstående lande i Europa. Der er tale om en grænse mellem den rigeste og den fattigste del af Europa, som udviskes ved udvidelsen. Denne grænse går tilmed hele vejen ned igennem Europa. Ingen tidligere udvidelse af EF/EU kan tilnærmelsesvis sammenlignes med dette. Der er aldrig tidligere i EU blevet optaget et meget stort fattigt land med grænser direkte op til et meget velstående land. Det ville være mere relevant at sammenligne fri bevægelighed af arbejdskraft mellem disse to områder med, at USA og Mexico i fællesskab besluttede sig for at fjerne grænsekontrollen og at indføre arbejdskraftens frie bevægelighed mellem disse to lande. Som bekendt er dette ikke tilfældet, og det antages, at der i USA i dag lever omkring 5 millioner ulovlige indvandrere, hvoraf omkring 60 pct. er indvandret illegalt over grænsen fra Mexico. ²⁰⁾
 5. De sociale sikkerhedsnet i vid forstand – herunder såvel sociale bistandsordninger som sygehjælp og andre velfærdsgoder – i de nuværende EU-lande, der grænser op til ansøgerlandene, er meget mere omfattende og generøse end ansøgerlandenes egne. Dette forhold, der i særlig høj grad gør sig gældende i Danmark, kan i sig selv virke som en tiltrækkende faktor for østeuropæiske arbejdstagere og deres familier.
 6. Østudvidelsen adskiller sig fra tidligere udvidelser ved, at der inden for Unionen vil opstå en stor indkomstkloft på et geografisk set meget lille område, eksempelvis Danmark/Polen og Tyskland/Polen. Det vil med stor sandsynlighed medføre et betydeligt lønpres i de mere velstående lande, især i de områder, der grænser op til ansøgerlandene, herunder Danmark. Dette argument må antages at have været afgørende for, at Tyskland og Østrig har meddelt, at man vil gøre brug af en syvårig overgangsordning.
 7. Alle undersøgelser, der søger at belyse, hvor mange østeuropæiske arbejdssøgende der kan forventes at rejse til det nuværende EU, er behæftet med stor usikkerhed. De kan således ikke tage højde for eventuelt stigende arbejdsløshed i ansøgerlandene. De tager heller ikke hensyn til Tysklands og Østrigs overgangsordning. Det er overvejende sandsynligt, at en meget stor del af de østeuropæere, som ellers ville søge til Tyskland eller Østrig, i stedet vil søge til andre af de mere velstående EU-lande. Det gælder i særlig høj grad for arbejdstagere fra Polen af de grunde, der tidligere er nævnt. Her vil Danmark være et oplagt mål: For det første ligger det tæt på Polen, for det andet har det et omfattende socialt sikkerhedsnet, for det tredje vil indkomstkloften mellem Danmark og Polen være en af de største i hele EU, og for det fjerde kan den høje og konstant stigende arbejdsløshed i Polen komme til at virke som en stærk push factor for mange arbejdsløse.
 8. Der var i 2002 bosat mere end 16.000 personer fra ansøgerlandene i Danmark, heraf alene 10.000 personer fra Polen. ²¹⁾ Tilstedeværelsen af disse er en faktor, der vil lette adgangen for nye indvandrere fra disse lande. I modsætning hertil boede kun et helt ubetydeligt antal personer fra Grækenland, Portugal og Spanien her i landet ved udvidelsen af EU med disse lande.
- 14. Rettsstillingen ved en dansk undtagelsesordning kontra en »sikkerhedsmekanisme«.*
- Det spørgsmål har været rejst, om ikke Danmark på ethvert tidspunkt kan vælge at forlange, at den syvårige overgangsordning gælder for EU-arbejdstagere fra de nye EU-lande, der søger hertil. Det er ifølge statsminister Anders Fogh Rasmussen muligt: »Hvis der mod vores forventning skulle komme en så massiv tilstrømning af arbejdskraft udefra, at det giver forstyrrelser på det danske arbejdsmarked og udnyttelse af det danske system, så kan man i henhold til EU-reglerne iværksætte et stop. Men vi har ingen anledning til at tro, at det bliver aktuelt.« ²²⁾
- Som bilag til dette beslutningsforslag er optrykt beskæftigelsesministerens notat af 2. oktober 2002 til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg om EU-udvidelsen og vandrende arbejdstagere. I dette notat er be-

skrevet, at der i tiltrædelsestraktaten med de nye EU-lande vil blive indskrevet en »sikkerhedsmekanisme«, der kan stoppe for udstedelse af arbejdstilladelser, hvis udvidelsen fører til væsentligt øget ledighed i visse brancher eller regioner.²³⁾ Denne sikkerhedsmekanisme er indskrevet i tiltrædelsestraktatens artikel 24. I den forbindelse kan der henvises til afsnit 4 i dette forslag eller til tiltrædelsestraktatens bilag V-XIV for en fuldstændig gennemgang af sikkerhedsmekanismen.

En »sikkerhedsmekanisme« vil først kunne sættes i værk, når skaden er sket, og vil måske endog kræve forhandlinger mellem flere lande. Den kan derfor ikke yde det danske arbejdsmarked og det danske velfærdssamfund tilnærmelsesvis den samme sikkerhed som en konkret dansk overgangsordning med et ufravigeligt krav om syvårigt medlemskab, før arbejdstagere fra ansøgerlandene kan opnå arbejdstilladelse i Danmark.

- ¹⁾ Artikel 1-6 i Rådets forordning 1612/68 ligestiller alle EU-borgere i henhold til opnåelse af beskæftigelse i de enkelte medlemslande. Disse artikler omhandler retten til at tage og udøve lønnet beskæftigelse på en anden medlemsstats område og præciserer nærmere forbuddet mod forskelsbehandling af arbejdstagere fra andre medlemsstater, for så vidt angår adgangen til beskæftigelse.
- ²⁾ Socialudskottet 2002 nr. 116 (SOU 2002:116).
- ³⁾ Folketingsåret 2002-03, EEU, alm. del – bilag 901, Beskæftigelsesministeriets principnotat af 11. april 2003, side 14.
- ⁴⁾ Folketingsåret 2002-03, EEU, alm. del – bilag 901.
- ⁵⁾ Ritzaus Bureau den 26. september 2002 (bygger på undersøgelse af Bygge-, Anlægs- og Trækartellet (BAT).
- ⁶⁾ Folketingssamlingen 2000-01, S 1438, den 7. februar 2001.
- ⁷⁾ Bl.a. af Anders Ladefoged, chef for Dansk Industris internationale sekretariat, i DR-Orientering den 23. maj.
- ⁸⁾ Politiken den 19. august 2002.
- ⁹⁾ Berlingske Tidende den 21. oktober 2002.
- ¹⁰⁾ Notat fra Beskæftigelsesministeriet til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg, »EU-udvidelsen og vandrende arbejdstagere«, 2. oktober 2002 (optrykt som bilag 1).
- ¹¹⁾ Refereret flere steder i dagspressen, bl.a. Berlingske Tidende den 19. oktober 2002, 1. sektion, side 4.
- ¹²⁾ Købekraftstandard (KKS): kunstig valutaenhed, der anvendes for at udligne indvirkningen af prisforskelle for sammenlignelige produkter og tjenesteydelser i hvert land og dermed så vidt muligt nå frem til den reelle levestandard i de betragtede lande. BNP udtrykt i KKS er ikke det samme som husholdningernes disponible indkomst.
- ¹³⁾ Politiken den 13. august 2002, »Jobløse i de riges klub«.
- ¹⁴⁾ Europa-Kommissionens svar E 2493/02 i 2002.
- ¹⁵⁾ T. Boeri und H. Brücker, »The Impact of Eastern Enlargement on Employment and Labour Markets in the EU Member States«, Deutsche Institut für Wirtschaftsforschung, 2000.
- ¹⁶⁾ Jyllands-Posten den 2. juli 2002.
- ¹⁷⁾ Weekendavisen nr. 43, 25. – 31. oktober 2002, side 1 og 2.
- ¹⁸⁾ Jyllands-Posten den 10. august 2002, 1. sektion, side 2.
- ¹⁹⁾ Politiken den 19. august 2002.
- ²⁰⁾ Susan Martin, B. Lindsay Lowell and Philip Martin, »U.S. Immigration Policy. Admission of High Skilled Workers«, Georgetown Immigration Law Journal, Vol. 16, No. 3, 2002.
- ²¹⁾ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, »Arbejdskraftens frie bevægelighed«, notat af maj 2001.
- ²²⁾ Jyllands-Posten den 10. august 2002.
- ²³⁾ Se tillige afsnit 3 og fodnote 9.

Kopi af notat af 2. oktober 2002 til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg: EU-udvidelsen og vandrende arbejdstagere

EU-udvidelsen

EU-udvidelsen er den absolut vigtigste opgave under det danske EU-formandskab. Det er regeringens målsætning i løbet af formandskabet at kunne afslutte tiltrædelsesforhandlingerne med op til ti kandidatlande.

Danmark har i hele forløbet lagt vægt på, at ansøgerlandene skulle blive fuldgældige medlemmer af et udvidet EU med så få undtagelser og overgangsordninger som muligt.

Nye vækstmuligheder

Der er ingen tvivl om, at øget samhandel og arbejdsdeling giver grobund for øget beskæftigelse og social udvikling – i de nye medlemslande og i Danmark.

Når EU udvides med bl.a. Polen og de tre baltiske lande, kan Østersøregionen blive et nyt vækstcenter i Europa med store muligheder for dansk erhvervsliv.

Vandrende arbejdstagere

Vandrende arbejdstagere har været et af de centrale temaer i forhandlingerne om udvidelsen. Danmark har valgt den holdning, at borgere fra de nye EU-medlemslande kan opnå beskæftigelse i Danmark på linje med borgere fra de nuværende EU-medlemslande. Dette er i tråd med den danske holdning om så få overgangsordninger som muligt.

Scenarier for den kommende udvidelse

Erfaring fra det hidtidige EU-samarbejde og tidligere EU-udvidelser viser, at et fåtal ønsker at bryde op fra deres hjemland for at søge beskæftigelse. Hertil kommer, at EU-udvidelsen som nævnt vil sætte yderligere skub i beskæftigelse og økonomisk udvikling i de nuværende kandidatlande – hvilket selvfølgelig reducerer incitamentet til at søge væk.

En række forskellige analyser har forsøgt at forudsige omfanget af den fremtidige vandring af arbejdskraft fra kandidatlandene. Indkomstforskelle og forskelle vedr. ledighed og beskæf-

tigelsesmuligheder er vigtige faktorer i denne sammenhæng. Forhold som geografisk nærhed, sprog- og kulturforskelle samt generelle forventninger til fremtiden ude og hjemme spiller også ind.

I de forskellige analyser er der enighed om, at antallet af indvandrere fra kandidatlandene på mellemlangt sigt (10-15 år efter udvidelsen) højst vil andrage 1 pct. af befolkningstallet i det nuværende EU.

Der er samtidig enighed om, at vandringsstrømme og -bestande er for små til generelt at påvirke lønninger og beskæftigelse i selv de mest berørte lande. Dette udelukker imidlertid ikke, at indvandring kan være koncentreret på bestemte fagområder med afgrænsede konsekvenser for løn- og ledighedsudviklingen. Hvis dette sker, vil Danmark gennem en såkaldt sikkerhedsmekanisme kunne stoppe helt eller delvis for den frie bevægelighed fra de nye EU-lande.

Brug for arbejdskraft

Danmark har generelt brug for en vækst i arbejdsstyrken i de kommende år. Dette behov skal primært sikres ved en højere erhvervsfrekvens for personer, der allerede er i Danmark. Incitamentet til at søge beskæftigelse skal være større og barriererne for at få arbejde være mindre. Dette er hovedbudskabet i regeringens udspil til en arbejdsmarkedsreform.

Væksten i arbejdsstyrken skal altså primært komme gennem en indsats på det danske arbejdsmarked. Men samtidig skal der gives mulighed for, at dygtige fagfolk fra de kommende EU-lande kan bidrage positivt til dansk vækst, produktion og service.

Et oplagt eksempel er sundhedsvæsnet, hvor Østudvidelsen kan bidrage til at mindske personalemangel såvel i ældreplejen som på sygehuse.

Et andet eksempel er højtuddannede teknikere og ingeniører, hvor medarbejdere fra de nye EU-lande vil kunne imødekomme dansk erhvervs-

livs efterspørgsel på området og dermed bidrage til en forbedret konkurrenceevne.

Sikkerhedsmekanismen og ledigheden

Danmarks positive tilgang til EU-udvidelsen og vandrende arbejdstagere betyder ikke, at kikkerten er sat for det blinde øje. Udviklingen vil blive fulgt nøje, og der vil være mulighed for at bremse adgangen til det danske arbejdsmarked, hvis udvidelsen – mod forventning – giver problemer.

Den kommende tiltrædelsestraktat med de nye EU-lande vil indeholde en såkaldt sikkerhedsmekanisme, der i en syvårig overgangsperiode giver mulighed for at stoppe for udstedelse af arbejdstilladelser til borgere fra de kommende EU-lande, såfremt udvidelsen medfører en væsentligt øget ledighed i visse brancher eller regioner.

Sikkerhedsmekanismen og løndannelsen

Det har i den offentlige debat været fremført, at EU's udvidelse mod øst kunne betyde, at uorganiseret arbejdskraft fra de nye medlemslande vil kunne få job i Danmark til en løn, der ligger langt under overenskomsternes niveau. Det har i den forbindelse være fremført, at et forbud mod eksklusivaftaler vil øge risikoen for løntryk. En sådan sammenhæng er der ikke belæg for. En virksomhed, der er omfattet af en kollektiv overenskomst, vil, uanset om denne overenskomst indeholder en eksklusivbestemmelse eller ej, være forpligtet til at overholde overenskomstens bestemmelser med hensyn til løn- og arbejdsvilkår over for både de organiserede og de uorganiserede lønmodtagere på virksomheden.

Regeringen finder det ønskeligt, at så mange virksomheder som muligt er dækket af kollektive overenskomster, der fastlægger løn og arbejdsforhold såvel for organiserede medarbejdere som for uorganiserede medarbejdere.

De danske parter har tradition for at sikre et højt organisationsniveau og dermed en høj dækningsgrad på arbejdsmarkedet. Skulle det vise sig, at arbejdsgivere uden overenskomst i stigende omgang skulle vælge at benytte østarbejdere med et løntryk til følge, vil de faglige organisationer kunne reagere i henhold til de muligheder, der findes inden for det fagretlige system, dvs. ved iværksættelse af kollektive kampskridt med henblik på indgåelse af overenskomst.

Som supplement hertil vil den danske regering følge lønudviklingen på arbejdsmarkedet og vil – såfremt der mod forventning konstateres markante ændringer i lønstrukturen – kunne gøre brug af sikkerhedsmekanismen inden for de regler, der gælder for overgangsperioden for de nye medlemslande.

Status for arbejdet med sikkerhedsmekanismerne

Regeringen lægger vægt på at koordinere udmøntningen af sikkerhedsmekanismerne med de EU-lande og EØS-lande, der har valgt en position på området, der svarer til den danske. Foreløbig drejer det sig om Holland, Irland, Sverige, Norge og Island. Men flere kan komme til.

Regeringen vil i løbet af efteråret 2002 sikre denne koordination og samtidig udarbejde en helt præcis redegørelse for, hvordan sikkerhedsmekanismen i givet fald skal fungere, og hvilke præcise forhold der vil kunne udløse brugen af den.

Det er planen, at et endeligt forslag til etablering af en sikkerhedsmekanisme kan foreligge primo 2003. På det tidspunkt vil forslaget naturligvis blive drøftet med Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg og Folketingets Europaudvalg.

På den måde er der god tid til at gennemarbejde og gennemanalysere rammerne og hjemmelsgrundlaget for sikkerhedsmekanismen inden den 1. januar 2004, hvor håbet er at kunne byde de første nye medlemslande velkommen.

Brug af sociale velfærdssystemer

Det er afgørende for regeringen, at vore sociale velfærdssystemer ikke misbruges af borgere fra de kommende EU-lande. Princippet om fri bevægelighed forudsætter, at de vandrende arbejdstagere som udgangspunkt er selvforsørgede. Regeringen vil derfor etablere en hurtigtarbejdende arbejdsgruppe, der skal se på de sociale sikrings-systemer i lyset af EU-udvidelsen. De enkelte sociale ordninger vil blive gennemgået én for én for at afdække muligheder for utilsigtet brug. Regeringen vil i forlængelse heraf – i samarbejde med Folketingets partier – arbejde målrettet på at lukke de muligheder, der måtte være for misbrug af vore sociale sikrings-systemer, således at dette er på plads, inden EU-udvidelsen træder i kraft.

Til beslutningsforslag nr. B 63. Skriftlig fremsættelse (25. november 2003)

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en overgangsordning for Danmark ved EU's udvidelse mod øst.

(Beslutningsforslag nr. B 63).

Udvidelsen mod øst er et politisk eksperiment uden sidestykke, og den danske befolkning og de øvrige europæiske befolkninger er forsøgsobjekterne. En indvandring alene i Danmark af et sekscifret antal personer fra Østeuropa over de næste 8 år – og det er den størrelsesorden, mange forventer – vil i mange henseender ændre det danske samfund og få mærkbare konsekvenser, som ingen på forhånd har forsøgt at beskrive eller debattere med befolkningen. Tilsvarende bevægelser af store grupper af arbejdstagere på tværs af Europas andre landegrænser kan få store konsekvenser, som ikke er belyst eller forud-

set, hverken af de politiske beslutningstagere eller af befolkningerne i Europas lande.

Dansk Folkeparti er ikke alene om at advare. I Tyskland og Østrig har regeringerne fornuftigvis indset, at det er absolut påkrævet at benytte sig af de overgangsregler, som der er mulighed for, for at sikre mod underminering af landenes arbejdsmarkeder og sociale systemer. Også i andre EU-lande ser det ud til, at regeringerne vil benytte sig af overgangsordninger.

Dansk Folkeparti opfordrer regeringen og Folketinget til at standse op et øjeblik og vurdere risiciene ved at åbne alle døre til det danske arbejdsmarked og det danske velfærdssystem for østeuropæiske vandrende arbejdstagere. Enhver grundig analyse og overvejelse bør føre til, at et flertal i Folketinget beslutter at støtte Dansk Folkepartis forslag om en syvårig overgangsordning.

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.